

De Verheven Porte; de zetel der Turksche Regeering.

ABDUL-HAMID II.

Naar aanleiding van het feit dat, gedrongen door de omstandigheden, Abdul-Hamid II besloten heeft de Volksvertegenwoordiging bijeen te roepen, en er zelfs een gerucht heeft geloopt dat de „Groot-Moordenaar”, zooals Gladstone hem eens noemde, slechts van een enkelen vertrouwde vergezeld in de straten van Constantinopel heeft gewandeld om het volk van nabij te leeren kennen, vertellen we onze lezers

XXVI

iets van den tegenwoordigen Sultan van Turkije, den Beheerscher der Geloovigen.

Abdul-Hamid II werd geboren in 1842 en kwam in 1876 op den 31sten Augustus aan de Regeering. 't Was een benauwde tijd voor de Turken. Er heerschte oorlog met Servië, dat door Rusland krachtig ondersteund, met geld en krijgsvolk en ammunitie, een gevaarlijk tegenstander was. In

33

Mei van dat zelfde jaar was Abdul-Asis, de Oom van den tegenwoordigen Sultan, bij een paleis-revolutie afgezet en vervangen door Murad V, die den oorlog tegen Servië met kracht deed voortzetten, maar reeds na enkele maanden krankzinnig werd. Toen kwam Abdul-Hamid, als opvolger van zijn oudsten broeder Murad, tot den troon der Osmanen. Of hij de mogelijkheid dat dit nog eens gebeuren zou te voren ooit heeft vermoed? Men verhaalt dat Abdul-Hamid eens, als naar gewoonte omringd door tovenaars en magiërs, zich door een hunner, Abdur-raham, de toekomst liet voorspellen. Eensklaps verhief deze zich, ten prooi van heftige gemoedsbeweging en riep: „Prins, indien het Allah behaagt, zult gij spoedig Sultan zijn”.

„Maar,” merkte Hamid op, „Abdul-Asis, mijn Oom, is nog in de kracht van zijn leven en de troonopvolger is jong en welvarend.”

„Dat doet er niet toe,” hernam de oude waarzegger, „een inwendige stem zegt mij dat gij spoedig Sultan zult wezen.”

Twee jaar later werd Abdul-Asis afgezet en bij Murad, die hem opvolgde, vertoonden zich reeds de verschijnselen van krankzinnigheid. De ministers stelden al spoedig voor Abdul-Hamid het regentschap op te dragen, maar deze, die tot nu toe zich zeer volgzaam en bescheiden had voorgedaan, wierp dit masker af en toonde al zijn eerzucht.

Zoodra men met het voorstel kwam, riep hij op beslist toon: Of Sultan, of niets”, en de ministers, die reeds te ver waren gegaan om terug te trekken en door de omstandigheden tot handelen werden gedrongen, gaven toe.

Geen wonder dat Abdul-Hamid daarvoor in zijne bijgeloovigheden werd versterkt en onbepaald geloof hechtte aan wat een Zigeunervrouw hem voorspelde, n.l., dat hij aan het bewind blijven zou zolang hij water dronk uit de Kiathné-bron, gelegen in de „vallei der zoete wateren”. Sedert dien tijd drinkt hij niets anders; het water uit die bron wordt dagelijks in verzegelde kannen naar Yildiz gevoerd.

In hoeverre gewicht te hechten is aan de bewering, uitgesproken o. a. in „De Hollandsche Revue” (1899) dat Murad het slachtoffer was van de eerzucht zijns broeders en zijn krankzinnigheid slechts als voorwendsel moest dienen om zijn gevangenschap te rechtvaardigen, kunnen we niet beoordeelen. Onwaarschijnlijk

klinken de argumenten voor die bewering niet. En het wantrouwen, de gejaagdheid, de vrees waarin Abdul-Hamid voortdurend verkeert zou er verklaarbaar door worden.

Al spoedig toonde Abdul-Hamid dat hij, tegen de algemeene verwachting in, met de wenschen zijner onderdanen geen rekening wilde houden. Ten einde door toegevendheid Rusland gunstig te stemmen, riep hij zijn overwinnende

Abdul-Hamid II.

troepen uit Servië terug en sloot met Vorst Milan een voor dezen zeer voordeeligen vrede (1 Maart 1877). Om de Grondwet, die hij in 't begin van dit-zelfde jaar had doen afkondigen en waarin gelijkheid voor al zijne onderdanen was voorgeschreven, bekommerde Abdul-Hamid zich niet en de Turksche Volksvertegenwoordiging, die in Februari 1877 voor 't eerst was saamgekomen, riep hij sedert niet meer bijeen. In Mei van dat jaar, toen de betrekkingen met Rusland reeds waren verbroken, verklaarde Vorst Carol van Rumenië zich onafhankelijk en spoedig daarop trokken de Russische legers den Donau over. Eerst maakten ze zich meester van Tirnowa, brachten daarna de Bulgaren in opstand en veroverden toen stormenderhand den Sijka-pas. Verscheidene steden ten Zuiden van den Balkan vielen eveneens den zegevierenden Russen in handen. Intusschen bleek het dat de Turken tegenstanders waren, die niet met zich lieten spotten. Bij een eerste poging om de hoogten van Plewna te veroveren, leden de Russen een geduchte nederlaag en een tweede lukte evenmin, zoodat ze genoodzaakt waren gebruik te maken van de hulp der Rumeniërs, zonder wie ze eerst gemeend hadden het wel te kunnen stellen. De Turken verdedigden zich dapper en vochten als leeuwen. Evenwel, de overmacht was te groot en de Russen slaagden er in tot voor de poorten van Constantinopel door te dringen. Bij den vrede van San Stefano (3 Maart 1878) en het daarop gevolgde congres van Berlijn moest Abdul-Hamid een groot deel van zijn gebied in Europa afstaan. Rumenië en Servië werden onafhankelijk, Montenegro kreeg uitbreiding van gebied, en een onafhankelijk Vorstendom, Bulgarije, werd gesticht ten koste van het Turksche Rijk.

Maar we willen niet voortgaan met de geschiedenis te beschrijven van het Turksche Rijk onder de Regeering van Abdul-Hamid. De oorlog met Griekenland in 1892 brengen we dus slechts in herinnering, evenals de pogingen van Engeland en Duitschland, Oostenrijk en Rusland om invloed en voordeelen — want om 't laatste is 't toch eigenlijk te doen — te verkrijgen. Door de groote oorlogsschatting, die Rusland te vorderen had en in gedeelten betaald kreeg, kon het gemakkelijk pressie op Abdul-Hamid uitoefenen en deze heeft daar meermalen voor moeten bukken. Engeland had vooral in de eerste jaren grooten invloed in Turkije, maar werd verdrongen door Duitschland, welks Keizer, vergezeld van de Keizerin, Constantinopel bezocht en als gast van den „Zieken Man" met dezen vriendschap sloot. De verhouding van den Duitschen Keizer tot Abdul-Hamid heeft, zooals zich denken laat, aanleiding gegeven tot scherpe critiek en hoezeer de Turksche Sultan die vriendschap op prijs moge stellen, zijn wreedheid heeft hij er niet voor laten varen. Want van wreedheid is de beheerscher der geloovigen niet vrij te pleiten, waarbij wellicht als verzachtende omstandigheid gelden mag dat ze voortspuit uit de voortdurende vrees dat men hem van 't leven wil berooven. We herinneren aan de ongelukkige Armeniërs op wie Abdul-Hamids hand zwaar drukte. Wie verhalen gelezen heeft als „Het bloed van zijn Broeder", die meestal enkel waarheid behelzen, weet daar alles van.

Maar ook de Jong-Turken, die sedert 1867 reeds ijveren voor de invoering eener grondwet en wier leider Ahmed Riza tijdens de eerste Vredesconferentie in Den Haag vertoefde, hadden veel te verduren van Abdul-Hamid, die zijn soldaten slecht betaalt, maar

een leger van spionnen en handlangers bezit, dat schatten verslindt.

Turkije wordt slecht geregeerd en de bewoners leiden een armzalig bestaan. Vooreerst worden ze uitgemereld door de ambtenaren en ten andere ontbreken de beide voorwaarden voor de ontwikkeling van handel en nijverheid, n.l. veiligheid en verkeersmiddelen, er bijna geheel. Vooral voor de ver-

zijn bevoorrecht geworden vermelden we slechts terloops. 't Schijnt echter dat sedert den Japanschen oorlog de Russen-vrees bij Abdul-Hamid voor een deel is geweken.

Op het oogenblik is de Sultan van Turkije 66 jaar oud. Hij is van middelmatige grootte en moet buitengewoon mager zijn. Een korte baard bedekt zijn ingevallen wangen en de zwarte

Abdul-Hamid voor het venster van zijn paleis.

keersmiddelen heeft Abdul-Hamid weinig gedaan gedurende zijn regeering. Half zoo groot als Duitschland heeft Turkije slechts een paar groote spoorlijnen. Gelukkig voor de bewoners des lands heeft de Sultan er voor enkele maanden in toegestemd dat met Oostenrijksch kapitaal, en dus onder invloed der Oostenrijksche Regeering, de aanleg van spoorwegen op het Balkan Schiereiland zal worden ter hand genomen. Dat Rusland en Italië met leede oogen aanzien hoe de Oostenrijkers daardoor

kleur er van zou reeds lang door het grijs zijn verdrongen, indien niet een mengsel, waarvan koffie en galnoten de hoofdbestanddeelen leveren, het zwart deed behouden blijven. Behalve wreedheid zijn vreesachtigheid en gierigheid zijn voornaamste karaktertrekken. Van beide deelen we enkele staaltjes mee.

Toen de Sultan eens twee hooggeplaatste onderdanen, die beschuldigd werden betrokken te zijn in een samen-zwering, had laten ter dood brengen,

eischte hij dat de hoofden der slachtoffers gereinigd en gebalsemd zouden worden opdat men ze hem zou kunnen toonen. Dat alleen kon hem de zekerheid geven dat ze werkelijk dood waren en hij dus van hen niets meer te vreezen had.

Abdul-Hamid heeft den aanleg van een telefoongeleiding in Constantinopel verboden, wijl hij meent dat deze het smeden van samenzweringen al te zeer zou vergemakkelijken. „Immers,” zoo liet hij zich eens uit, „die getrouwe en ongrijpbare overbrenger van berichten maakt iedere contrôle onmogelijk.” Toch is in Yildiz Kiosk, zijn paleis, een telefoon aangelegd en Zijne Keizerlijke Majesteit maakt er geregeld gebruik van.

Om dezelfde reden is het in Constantinopel niet geoorloofd postduiven te houden of electriciteit te gebruiken voor verlichting of als beweegkracht. Tot dit laatste verbod kwam Abdul-Hamid omdat de enkele overeenkomst van het woord dynamo met dynamiet hem den schrik om 't hart deed slaan. In verband hiermede verhaalde Jkvr. A. von Schmidt auf Altenstadt in een harer brieven uit Turkije een eigenaardig staaltje van de lijdelijke onverschilligheid tegenover de autoriteiten, een taktiek waarvoor men stellig bij Z. M. zelf ter school zou kunnen gaan. De kantoren der Ottomaansche Bank in Stamboul en de voorstad Pera zijn n.l. telefonisch verbonden. Elke drie maanden wordt officiëel door de geheime politie dit feit aan den Sultan gerapporteerd. Een adjudant begeeft zich dan in opdracht van Z. M. naar de Bank en verzoekt verwijdering van de telefoonverbinding. In hoffelijke termen wordt de verzekering gegeven dat de wensch van den Padijsjah zal uitgevoerd worden maar er gebeurt niets dan alleen dat na verloop

van iedere drie maanden dezelfde vertooning weer wordt afgespeeld.

Des Sultans gewoonte om altijd vuurwapenen te dragen maakt hem inderdaad gevaarlijk voor zijn omgeving. Op zekeren dag wandelend in zijn tuinen, wilde een tuinman, die voor een struik zat neergehurkt, zich oprichten om zijn meester te salueeren. Deze, denkende dat hij iets kwaads in den zin had, haalde zijn revolver te voorschijn en doodde den ongelukkige met een welgemikt schot. Even later viel een zijner slaven, die hem genaderd was zonder dat de Padijsjah hem had hooren aankomen, eenzelfde lot ten deel. Een Franschman, eerste coupeur aan het keizerlijk hof, verhaalt het volgende van een bezoek dat hij bij den Sultan moest brengen om een stel kleeren te passen: „Ik kwam in een der vertrekken van Zijne Majesteit. De chef van diens garde-robe kwam weldra het costuum bij mij halen en bracht het in een aangrenzend vertrek. Tien minuten later ging een deur open en de Sultan, met de los ineengeregen kleedingstukken aan, verscheen, liep op een afstand van 4 Meter van mij verwijderd, de breedte van de kamer door en verdween. Het passen was afgelopen. Men begrijpt dat het niet gemakkelijk is, onder zulke omstandigheden kleeren te maken die goed passen en sluiten.

Inzonderheid de vrees om vergiftigd te worden is bij den Padijsjah groot. Zijn keuken lijkt een versterkte vesting met getraliede vensters en dikke muren en de meest strenge voorschriften worden in acht genomen ten opzichte van de hoedanigheid der levensmiddelen. Al de schotels benevens brood, water enz. worden door een stoet van bedienden in verzegelde servetten van de keuken naar de eetzaal gedragen en door den Kilerdji (hoofdkok) voor

den Sultan neergezet, in wiens tegenwoordigheid de zegels worden verbroken. Dikwijls, als de beheerscher der geloovigen door de vrees wordt beheerscht, wordt den hoofdkok bevolen eerst van de gerechten te proeven en

uiterste hoeken verlicht en een muziekkorps moet gedurende lange uren de stilte verdrijven. Eindelijk, nadat hij zich heeft overtuigd dat alles in orde is en hij zelf de deuren van zijn vertrekken, waarvan hij de sleutels bij

Abdul-Hamid in zijn slaapvertrek.

altijd worden, uit voorzorg, eenige honden en katten van dezelfde schotels gevoed.

Als het donker wordt neemt des Sultans vrees toe en gedurende den nacht bereikt deze haar hoogste punt. Z. M. gaat zeer laat naar bed en slaapt zoo weinig mogelijk. Zoodra de avond valt wordt heel het paleis tot in de

zich houdt, heeft gesloten, begeeft hij zich ter ruste. Alvorens in te slapen laat hij zich, liggend op zijn achter een kamerschut geplaatste legerstede, voorlezen door een zijner getrouwen, totdat de slaap hem overvalt en hem eenige rust geeft, die hij wakend tevergeefs zoekt. Abdul-Hamid wordt gevreesd om zijn toorn zoowel als zijn

angst en toch hij zelf lijdt er wellicht het meest onder.

Van des Sultans gierigheid zijn eveneens ongelooflijke verhalen in omloop. Toen hij nog jong was speculeerde hij geregeld op de Beurs te Galata een der voorsteden van Stamboul, zooals de Turken hun hoofdstad noemen. Maar hij was altijd voorzichtig en begaf zich nooit in gewaagde ondernemingen. Later overlaadde hij eens zijn intendant met verwijten, omdat deze zich veroorloofd had eenige eieren te gebruiken die tot den voorraad van de Keizerlijke keuken behoorden. Twee oudgedienden onder zijn personeel werden op staanden voet ontslagen omdat ze geen opheldering konden geven over het verdwijnen van eenige kippen, die Z. M. miste. En Z. M. ontzag zich op zekeren dag niet in eigen persoon zijn melkverkooper stokslagen toe te dienen, omdat deze zich enkele stuivers vergiste. 't Was bedrog meende Abdul-Hamid.

Zoodra het de gelden van den Staat betreft is Z. M. echter minder zuinig — zelfs verkwistend. Toen hem een paar jaar geleden verzocht werd om ondersteuning voor een zijner oude dienaren, die hem jaren lang trouw had gediend, antwoordde hij: „Ik heb geen geld. Als ik wat over had zou ik het besteden voor mijn soldaten.” Intusschen werden uit de Schatkist duizenden besteed voor de verfraaiing van Yildiz Kiosk, terwijl men voor eenige weken in de bladen kon lezen dat voor ieder der huwelijken van zijne drie nog ongetrouwde dochters een som is uitgetrokken van 25-duizend Turksche ponden, dat is ongeveer f 250.000.

Yildiz Kiosk (= sterren kiosk) de eigenlijke residentie van den Sultan is niet, zooals men uit den naam zou afleiden een villa-achtig lustslot, maar

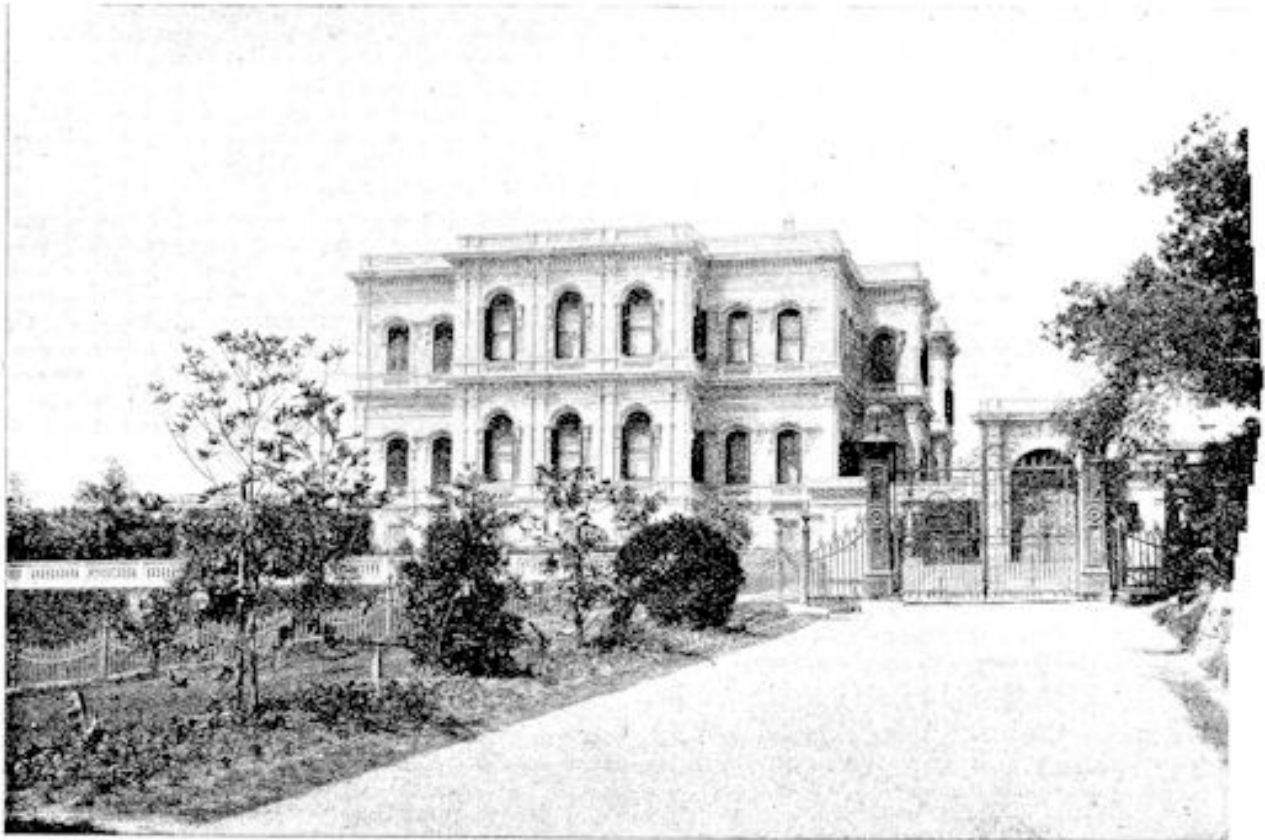
een groep van gebouwen. Het bestaat uit vijf of zes groote kasteelen, vele kleinere villa's en een menigte andere woningen, ateliers of fabrieken. Yildiz vormt een stad op zich zelf van op zijn minst 12000 inwoners in het midden van Constantinopel.

Yildiz is door een drievoudigen muur omringd, waardoor drie groote poorten toegang geven tot die afgesloten stad, of eigenlijk eerst tot den voorhof, waar onderscheidene gebouwen voor ambtenaren, ontvangst enz. gevonden worden. Tot dezen voorhof alleen worden vreemden toegelaten. De tweede hof is door een muur van 10 Meter hoog en 4 Meter dik van de eerste afgescheiden, daarin bevinden zich talrijke tuinen, lanen, fabrieken en gebouwen. De derde muur omsluit als een ware versterking den derden hof, de eigenlijke verblijfplaats des Sultans, of het Keizerlijk huis met den harem. Ook hier vindt men prachtige tuinen, een Engelsch park van 120 H. A. oppervlakte, wintertuinen, kasteelen en bekoorlijke landhuizen.

Abdul-Hamid staat 's morgens vroeg op, tusschen 4 en 5 uur. Het eerste wat hij doet is het verrichten van de door den Mohamedaanschen ritus voorgeschreven wasschingen. Daarna brengt hij eenigen tijd door in zijn werkkamer en gaat vervolgens ontbijten, alleen, in een zeer groote zaal, omringd door zijn vasallen die zich op een eerbiedigen afstand houden terwijl hij speelt met zijn honden en katten. De wreede Sultan is n.l. een groot vriend van dieren. In zijn park houdt hij er een volledigen dierentuin op na met wilde zoowel als tamme dieren. Zelfs te midden van de ernstigste diplomatieke bezigheden en moeilijkheden wijdt hij daaraan zijn aandacht. In 1882 deed Gladstone, de Engelsche minister, na een zitting van het Hoogerhuis een

belangrijke mededeeling aan den Turkschen Gezant. Deze seinde onmiddellijk aan den „Grooten Heer” wat hij had vernomen. Drie dagen verliepen, maar er kwam geen antwoord. Eindelijk, in den nacht vóór den vierden dag, kwam er een lang cijfer-telegram aan bij het Turksche Gezantschap. De Gezant

noodig is om terstond een kleinen kop koffie gereed te maken. Ofschoon Abdul-Hamid te Yildiz leeft te midden van een weelde zonder weerga is hij zeer eenvoudig gekleed. Hij houdt van donkere kleeren; vooral diep blauw, kastanjebruin en zwart zijn zijn gewilde kleuren. Om te verbergen dat hij een

Het Paleis van den Sultan in Yildiz Kiosk.

ademde reeds vrijer, meenende het met smart verwachte antwoord te zullen lezen. Haastig zette hij zich aan het ontcijferen en las een bestelling van wilde rammen voor de Keizerlijke menagerie.

Op zijn wandelingen door de parken van Yildiz wordt de Sultan steeds gevolgd door zijn „koffiezetters”, die aan het eind van een ketting een kooktoestel draagt en verder alles wat

hoogen rug heeft, wordt zijn jas opgevuld.

Om zich van zijn meer ernstige bezigheden te verpoezen, houdt Abdul-Hamid zich soms bezig met het vervaardigen, het in elkaar zetten althans, en repareren van uurwerken. Voorts beoefent hij, en niet onverdienstelijk, de schilder- en beeldhouwkunst, natuurlijk met vermindering van het nabootsen van levende wezens, wat de Mohammed-

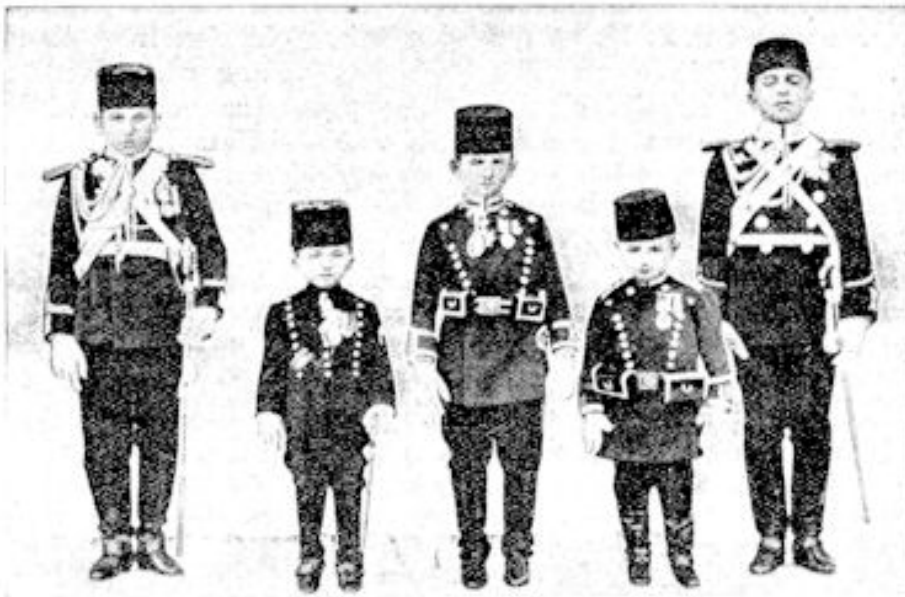
daansche godsdienst verbiedt. Evenwel, al te nauwgezet is Z. M. op dit punt niet. Verkeert hij in een vroolijke stemming, dan laat hij zijn clowns komen. Zijn grootste genot is echter het bijwonen van een tooneelvoorstelling of een concert. Ook een kinematograaf ziet hij gaarne vertoonen. De Sultan heeft twee troepen, een Turksche en een Europeesche, die bij afwisseling in zijn bijzonder theater optreden. Daar, verborgen in de schaduw van een loge, achter in de donkere en bijna ledige zaal, luistert of kijkt hij toe, zonder ooit eenig teeken van tevredenheid te geven. Van klassieke muziek heeft Hamid een afkeer, liedjes van een tjingel-tangel hoort hij graag.

Het ontbijt, om 6 uur, bestaande uit eieren en melk, wordt om 10 uur gevolgd door een zwaarder maal. Met zonsoudergang wordt de avondmaaltijd gebruikt, terwijl koffie en sigaretten de tusschenruimten aanvullen. Vooral sigaretten rookt de Padisjah ontzettend veel. De hoofdmaaltijd, dien hij doorgaans alleen aan een tafel, met alle vertoon van ceremonieele vormelijkheid gebruikt, bestaat uit verscheidene „gangen” van eenvoudige spijzen, waarvan rijst en schapenvleesch de hoofdbestanddeelen uitmaken; het dessert uit een keur van overzoete melkspijzen en confituren. Hoewel de Koran het gebruik van sterken drank verbiedt, drinkt de „Groote Heer” geregeld een glaasje cognac, champagne of punch, welke onder de benaming geneesmiddelen toegediend, alle godsdienstige gemoedsbezwaren opheffen.

Ofschoon het den Sultan volgens voorschrift van den Koran geoorloofd is vier wettige vrouwen te hebben, heeft hij slechts ééne vrouw en laat hij zich met de seraili of dames van den Keizerlijken harem zelden of nooit

in. Die ingetogenheid dateert van den dag waarop hij den troon besteeg, en zijn tot zoolang voortgezette losbandige levenswijze voor goed vaarwel zeide. Abdul-Hamid heeft vijf zoons en vijf dochters. De dochters van den Sultan worden door zijn toedoen uitgehuwelijkt aan hovelingen of gunstelingen, voor wie dit bewijs van gunst en vertrouwen niet altijd even aangenaam is, daar het de noodzakelijkheid medebrenkt zich uit het officieele leven terug te trekken en elke staatsbetrekking op te geven. Bovendien zijn alle zoons van Keizerlijke prinsessen, evenals de Christenen en Joden, uitgesloten van den militairen dienst en rijksbetrekkingen. Daar komt nog bij dat deze dames aan een weelderige leefwijze gewoon zijn en zich door hun geboorte als de meerdere beschouwen van haar man en dus van onderdanigheid geen sprake is. De dochters van den Sultan heeten: Zekié, Naïme, Naïle, Shadiék en Ayisheh. De beide eerste zijn reeds lang gehuwd en de drie jongste huwen dit jaar.

Sedert onheuglijke tijden was het gewoonte dat de Beheerscher der Geloovigen op bepaalde feestdagen, Vrijdagen (Vrijdag is de geheiligde dag der Mohammedanen zooals bij ons de Zondag en bij de Joden de Zaterdag) zich naar een der Moskeeën van Constantinopel begaf om het middaggebed bij te wonen en opweg daarheen de hulde zijner onderdanen te ontvangen. De vrees voor aanslagen heeft den tegenwoordigen Padisjah doen besluiten met die gewoonte te breken en deze plechtigheid te volbrengen in de nieuwe moskee, die binnen de muren van Yildiz Kiosk voor eenige jaren werd gebouwd. In het eerst was de Vrijdagsche plechtigheid van het Selamlik nog toegankelijk voor het publiek, maar na den bommenaanslag van den

Mehemet-Selim.

Abdul-Kadir

Burkhan-Eddin.

Abdur-Rahin.

Mehemet-Behr-Eddin.

De Zonen des Sultans.

Belgischen anarchist Joris is dat veranderd en is het niet gemakkelijk toegang te krijgen tot het van traliewerk voorzien terras, dat opzettelijk voor het kijken naar den tocht van den Sultan is ingericht. Na van alle taschjes, regenschermen. enz., te zijn bevrijd, worden de toeschouwers onder strenge bewaking opgesteld op een lange rij, een meter verwijderd van het hek waar men door heen mag zien. Eerst komen talrijke groepen militairen. Dan volgen hofrijtuigen, waarin de dames van den harem zijn gezeten, omfloerst door de wazige yaschmaks, dat zijn sluiers die eerst om het hoofd gedrapeerd, een gedeelte van het gelaat, tot halverwege den neus, bedekken. De dames mogen van verre den dienst in de moskee gadeslaan.

In een landauer, bespannen met vurige vospaarden, aan de hand geleid door weelderig uitgedoste lakeien, komt Abdul-Hamid II aangereden. De leden der talrijke geheime politie staren onderwijl onafgebroken naar de toe-

schouwers en de minste beweging om beter te zien, wordt terstond belet.

* * *

Bijna ongelooflijk klinken de berichten die in de laatste weken uit het Oosten tot ons kwamen. De Sultan zal — ook al wordt dit door velen niet in overeenstemming geacht met de beginselen van den Islam — zich voegen naar de eischen van een constitutioneele regeering. De geheele paleiskliek is ontslagen, een nieuw ministerie gevormd en de veel-geplaagde Jong-Turken hebben zoo niet de macht dan toch het roer in handen. Abdul-Hamid verklaarde — sprekende tot het volk — dat hij dertig jaar lang er voor gewerkt heeft zijn volk de vrijheid en de rechten te kunnen geven, die hij het thans heeft geschonken! En de Turken vergeten alle partijschappen te midden van den roes der vreugde. We zullen zien wat er van wordt.

A. L. G.